

Undersøkelse av naturmangfold i forbindelse med utplanting av lutzgran

To områder i Hadsel og Sortland kommuner

Christina Wegener

**Undersøkelse av naturmangfold i
forbindelse med utplantning av lutzgran.
To områder i Hadsel og Sortland
kommuner**

Ecofact rapport: 387

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Wegener C 2014 Undersøkelse av naturmangfold i forbindelse med utplantning av lutzgran. To områder i Hadsel og Sortland kommuner. Ecofact rapport 387. 17 s + faktaark.
Nøkkelord:	
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-385-8
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Nordland
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Christina Wegener
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Parti med beita bjørkeskog fra undersøkelsesområdet i Sortland kommune. Foto: Christina Wegener

www.ecofact.no

INNHold

1 FORORD	1
2 BESKRIVELSE AV OPPDRAGET	4
3 METODE	5
3.1 DATAGRUNNLAG	5
3.2 FELTARBEID	6
3.3 VURDERING AV KONSEKVENNS	6
4 RESULTATER OG VERDIVURDERINGER	7
4.1 NATURGRUNNLAGET	7
4.1.1 <i>Berggrunn og løsmasser</i>	7
4.1.2 <i>Topografi og klima</i>	8
4.2 BESKRIVELSE AV ARTSMANGFOLD, VEGETASJONSTYPER OG NATURTYPER	9
4.2.1 <i>Området rundt eiendom 78/4 i Hadsel kommune</i>	9
4.2.2 <i>Området rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune</i>	11
4.3 RØDLISTEDE ARTER	15
4.4 VERDIKART.....	15
4.5 OPPSUMMERING VERDIER	15
5 VURDERING AV OMFANG OG KONSEKVENNS	17
5.1 TILTAK PÅ EIENDOM 78/4 I HADSEL KOMMUNE	17
5.1.1 <i>Omfang</i>	17
5.1.2 <i>Konsekvens</i>	17
5.1.3 <i>Mulige avbøtende tiltak</i>	17
5.2 TILTAK PÅ EIENDOM 39/55 I SORTLAND KOMMUNE	17
5.2.1 <i>Omfang</i>	17
5.2.2 <i>Konsekvens</i>	18
5.2.3 <i>Mulige avbøtende tiltak</i>	18
6 FAKTA-ARK TIL NATURBASE	19
6.1 LOKALITET SÆTERDALSELVA.....	19
7 KILDER	23

1 FORORD

Fylkesmannen i Nordland har gitt Ecofact i oppdrag å undersøke naturmangfold i forbindelse med søknad utplanting av lutzgran i to områder i Sortland og Hadsel kommuner.

Arbeidet har gått som planlagt. Feltarbeid ble utført 16. og 17. juni 2014. Det var fine forhold for å registrere.

I første versjon av rapporten (26. september) hadde jeg skrevet at omsøkte område nær Frøskeland vannverks renseanlegg kanskje tidligere har vært en setervoll, da jeg mente at gamle stedsnavn og landskapet på stedet kunne tyde på dette. I Vesterålen blad 18. oktober 2014 avviser grunneier at det kan ha vært en seter på dette stedet. Jeg har derfor slettet dette fra rapporten. Konklusjonene av undersøkelsen er likevel uendret.

Jeg ønsker å takke Espen Henriksen hos Fylkesmannen i Nordland for gode innspill i forbindelse med oppdraget.

Tromsø
24. oktober 2014

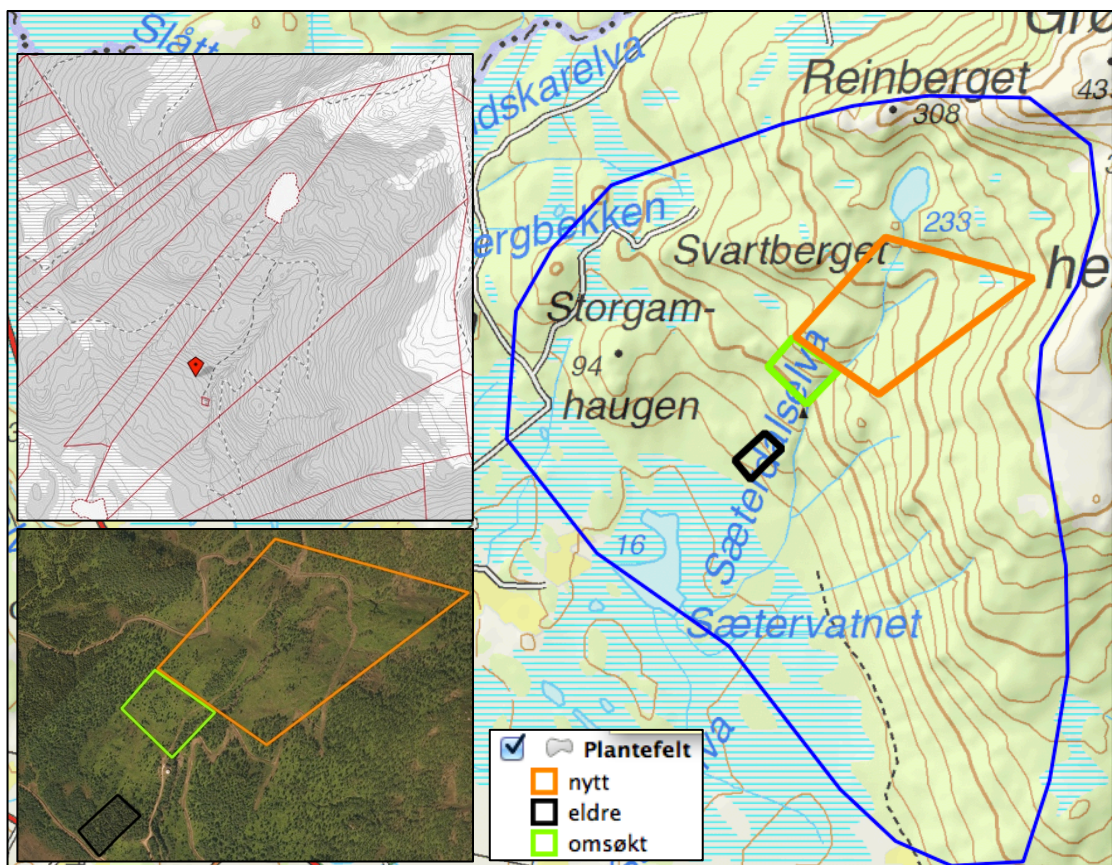
Christina Wegener

2 BESKRIVELSE AV OPPDRAGET

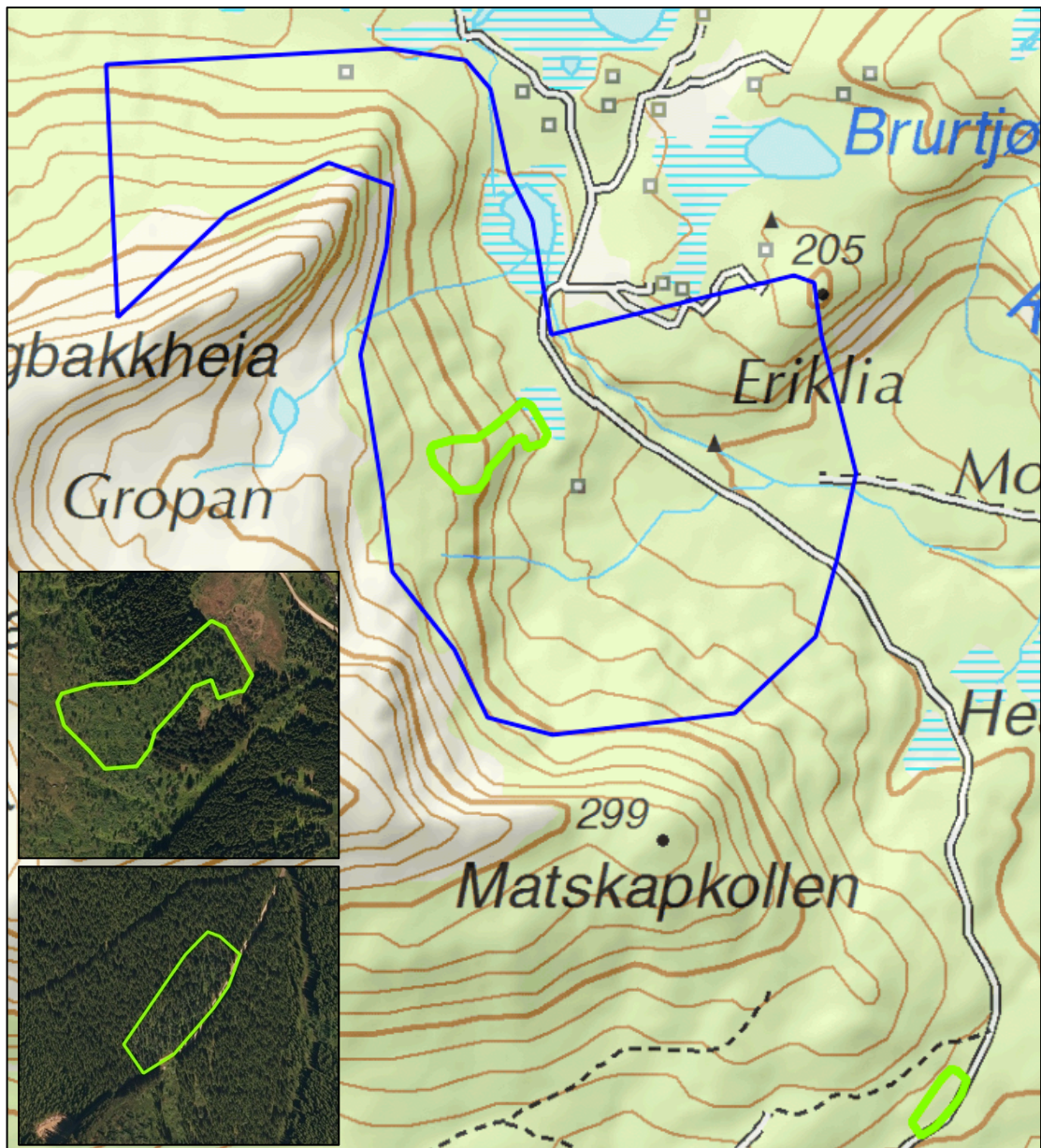
To grunneiere i har søkt om utplantning av lutzgran på eiendommene 39/55 i Sortland kommune og 78/4 i Hadsel kommune. Fylkesmannen i Nordland kontaktet Ecofact for å bestille en naturfaglig verdivurdering av høgstaudebjørkeskogen i områdene.

På eiendommen i Sortland ba Fylkesmannen om at det skulle ses bort fra at det nylig er utført planting av lutzgran i det omsøkte feltet (avgrenset med grønt i figur 1), da tillatelsen til dette tiltaket er påklagd og kan bli omgjort. Samme eiendom inneholder også et eldre plantefelt med gran (avgrenset med svart strek i figur 1) som må anses som uten verdi som naturtype. På eiendommen i Hadsel består store arealer allerede av plantefelt med gran, her ble vi bedt om å prioritere felt 1.

Problemstillingen som først og fremst skulle avklares var om bjørkeskogen på eiendommene kan være lokaliteter av verdifull naturtype høgstaudebjørkeskog etter DN-håndbok 13, eller om de inneholder andre viktige naturverdier. Samtidig bestilte Fylkesmannen en undersøkelse av nærområdene rundt, for å gi grunnlag for å vurdere andre lokale forekomster av eventuelle verdifulle typer.

Figur 1. Kart over undersøkelsesområdet (blå strek) rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune, med avgrensning av etablerte og omsøkte plantefelt på eiendommen, og med innfelt kart over eiendomsgrenser (øverst) og flyfoto (nederst).

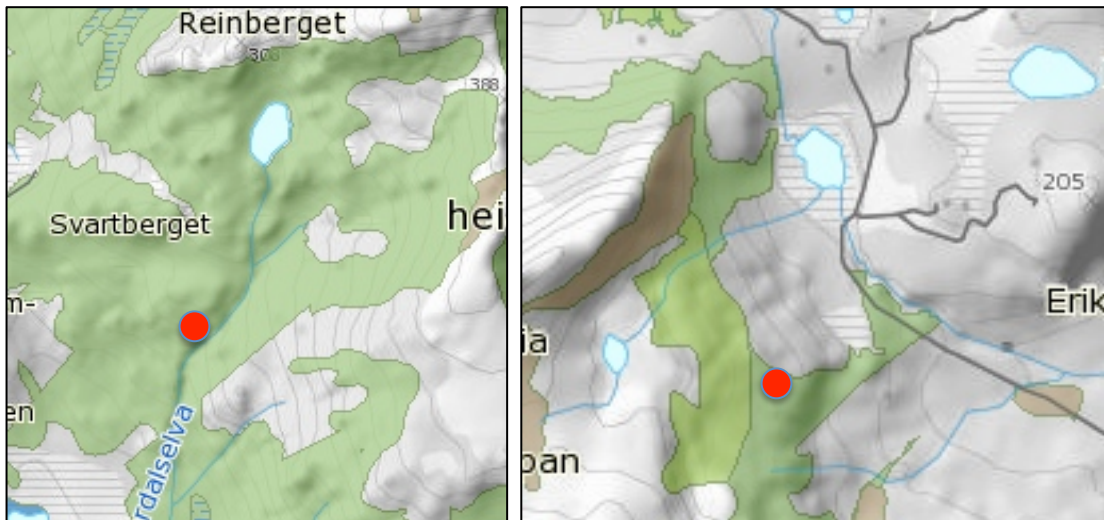
Figur 2. Kart over undersøkelsesområdet (blå strek) rundt eiendom 78/4 i Hadsel kommune, med avgrensning av omsøkte plantefelt og med innfelt flyfoto av felt nr 1 (øverst) og felt nr 2 (nederst) (limegrønn strek).

3 METODE

3.1 Datagrunnlag

Felles for lutzgranplantefeltene er at de i vegetasjonskartlegging utført av Institutt for skog og landskap i 1995 ble helt eller delvis kategorisert som naturtype bjørkeskog med høgstauder (med utgangspunkt i vegetasjonstypen "engbjørkeskog" etter Larsson og Rekdal 1997, <http://kilden.skogoglandskap.no/map/kilden/index.jsp>, kartlag "Vegetasjon"). Engbjørkeskogen i Hadsel beskrives som produktive typer som er preget av jamn, og til dels sterk beiting over mange år, og med utformingene høgstaudebjørkeskog, lågurtbjørkeskog og storbregnebjørkeskog (Rekdal mfl 1999).

Figur 3. Kart over naturtyper (Skog og landskaps metode, registrering i 1995-1997) i området rundt (a) eiendom 39/55 i Sortland kommune og (b) eiendom 78/4 i Hadsel kommune. Lokalisering av omsøkt plantefelt er markert med rød prikk. Kilde: <http://kilden.skogoglandskap.no/map/kilden/index.jsp>, kartlag "Vegetasjon".

Innenfor undersøkelsesområdet rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune er det avmerket bjørkeskog med høgstauder i størsteparten av området, og litt rik sumpskog (se figur 3 a). Innenfor undersøkelsesområdet rundt eiendom 78/4 i Hadsel kommune er det avmerket flere mindre områder med hagemark i nordre side, skogsbeiter opp mot Høgbakkheia mot vest og bjørkeskog med høgstauder i området sør for omsøkt plantefelt (se figur 3 b).

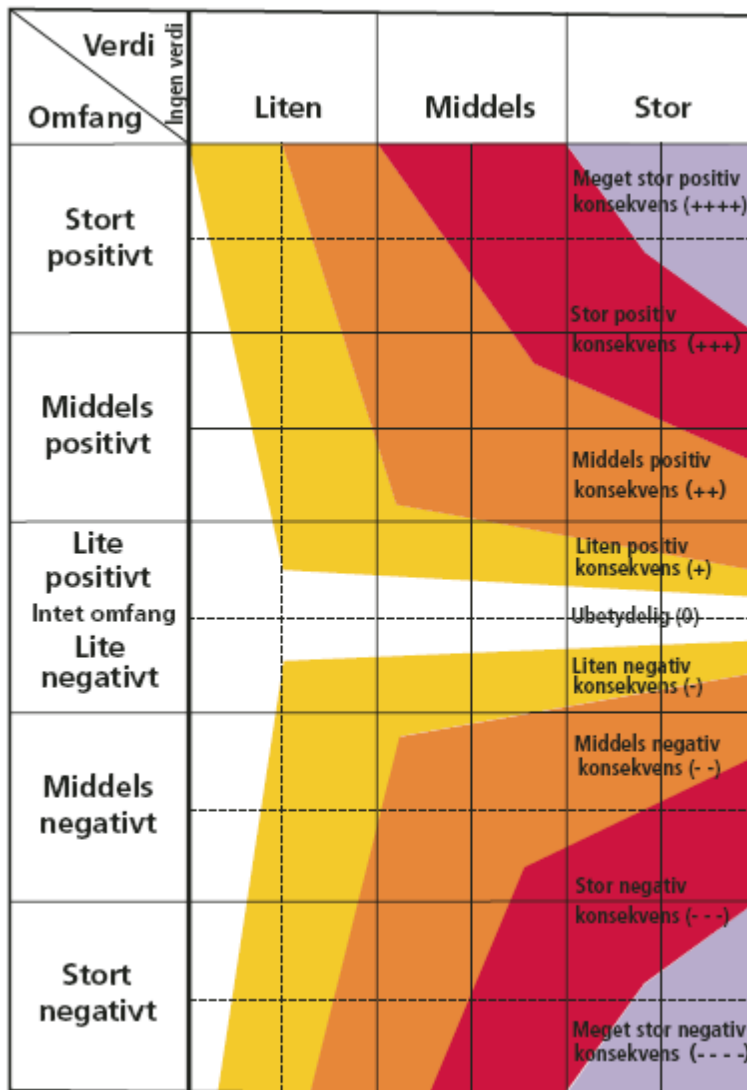
3.2 Feltarbeid

Befaringer i felt ble etter Fylkesmannens ønske utført 16.-17. juni 2014 av Christina Wegener. Vegetasjonen var tilstrekkelig utviklet og forholdene var gode for å fange opp det biologiske mangfoldet i området. Imidlertid var det tidlig for registrering av sopp.

3.3 Vurdering av konsekvens

Ved inngrep som med stor sannsynlighet vil endre naturmangfoldet bør en vurdere konsekvenser.

Et egnet hjelpemiddel for konsekvensvurderinger er metodikken i håndbok V712 Konsekvensanalyser (Vegdirektoratet 2014, faglig innhold 2006). Kvaliteter innen utredningstemaene vurderes, ut fra kriterier for de enkelte fagområdene, på en kontinuerlig skala fra liten til stor verdi. Tiltakets omfang er et uttrykk for hvor store negative eller positive endringer det aktuelle tiltaket vil medføre, direkte og indirekte. Omfang vurderes på en kontinuerlig skala fra stort negativt til stort positivt omfang. Ut fra vurderingene av verdi og omfang utledes konsekvens for hvert tema og alternativ ved hjelp av den såkalte konsekvensvifta, se figur 1.

Figur 4. Konsekvensvifta viser hvordan verdi og omfang kombineres for å finne konsekvens (Vegdirektoratet 2014).

Som hjelpemiddel til vurderingene har vi fulgt retningslinjer og kriterier beskrevet i relevante faghåndbøker fra Miljødirektoratet, samt Artsdatabankens rødlistor for arter og naturtyper i tillegg til Vegdirektoratets håndbok V712 Konsekvensanalyser.

Siden DN-håndbok 13 er under revisjon har vi valgt å bruke utkast til nye faktaark for aktuelle naturtyper, slik Miljødirektoratet anbefaler.

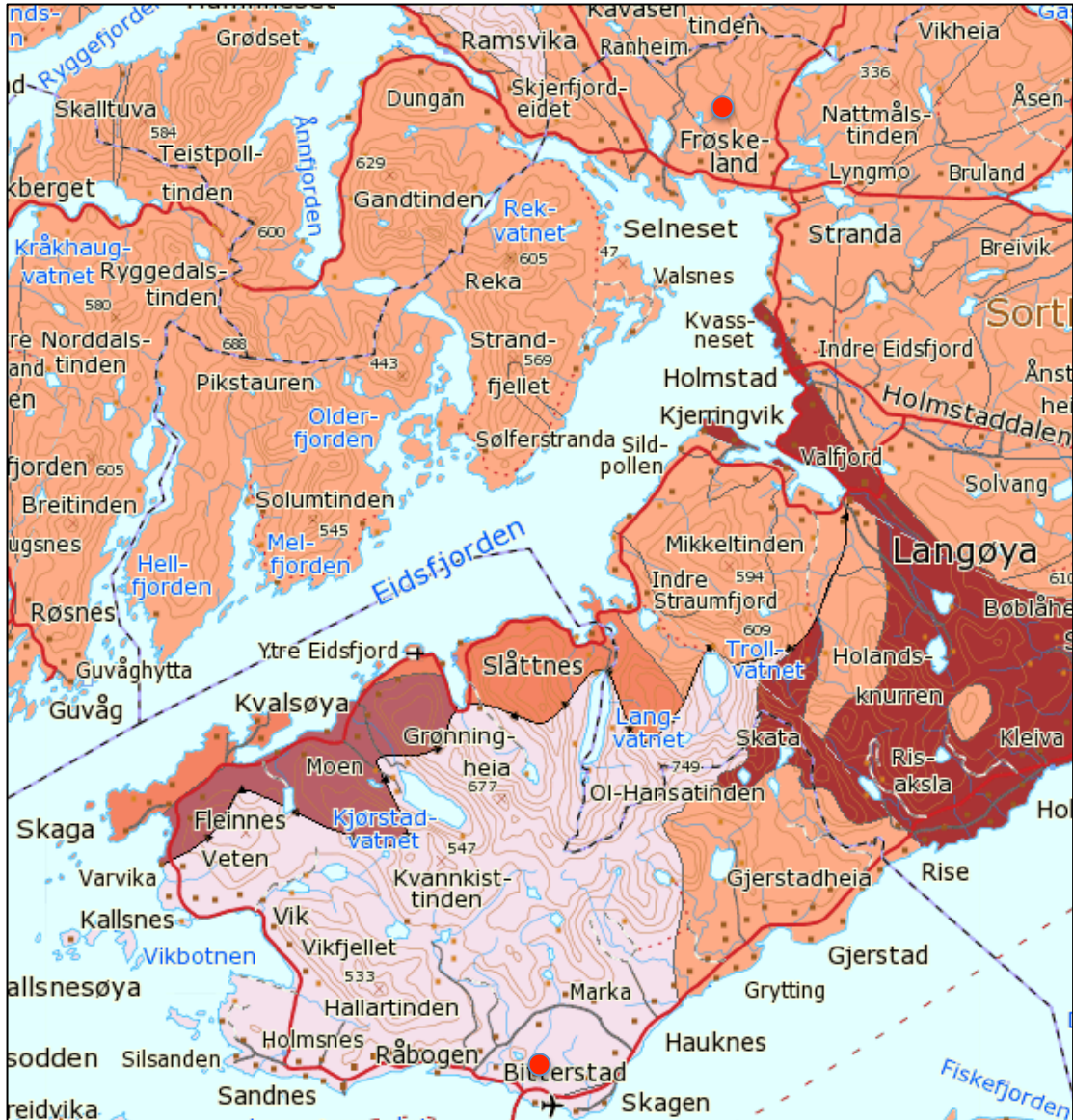
4 RESULTATER OG VERDIVURDERINGER

4.1 Naturgrunlaget

4.1.1 Berggrunn og løsmasser

I området nordvest for Skagen lufthavn Stokmarknes i Hadsel kommune er berggrunnen dominert av harde, sure bergarter (diorittisk til granittisk gneis, migmatitt). I området nord for Frøskeland i Sortland kommune er berggrunnen

dominert av amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, stedvis migmatittisk (se figur 5), som ofte gir lettere kjemisk forvitring. Løsmassene er dannet på stedet fra fysisk eller kjemisk forvitring av berggrunnen. Berggrunn og løsmasser gir middels gode forhold for plantevekst på eiendom 78/4 i Hadsel, og noe bedre forhold på eiendom 39/55 i Sortland kommune.

Figur 5. Berggrunnskart over undersøkelsesområdene i Hadsel og Sortland kommuner. I området nordvest for Skagen lufthavn Stokmarknes i Hadsel kommune er berggrunnen dominert av harde og sure bergarter (diorittisk til granittisk gneis, migmatitt). I området nord for Frøskeland i Sortland kommune er berggrunnen også dominert av harde bergarter (amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, stedvis migmatittisk), men hvor noen av dem kan være lettere kjemisk forvitrbare og dermed gi noe bedre forhold for plantevekst. Kilde: Norges geologiske undersøkelse.

4.1.2 Topografi og klima

I henhold til Moen 1998 er undersøkelsesområdene plantegeografisk plassert i mellomboreal sone, i klart oseanisk seksjon (O2). Dette betyr mildere vinterklima og mer sommerregn i forhold til regionen som helhet. Området i Sortland er sør- og vestvendt og ligger noe mer lunt til og beskyttet av fjell enn området i Hadsel, som er

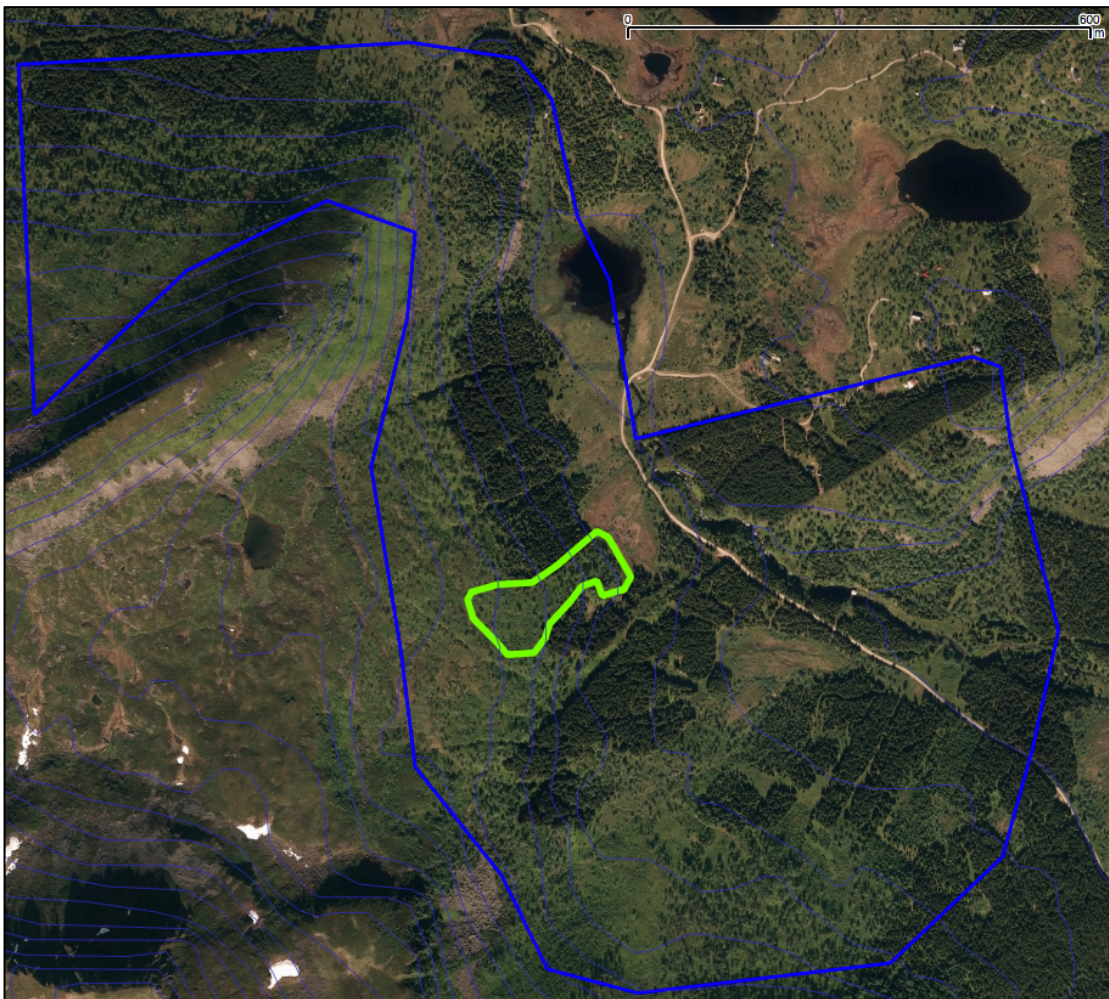

øst- og nordvendt. Den lokale topografien gir noe varmere lokalklima i undersøkelsesområdet i Sortland enn for undersøkelsesområdet i Hadsel, og dermed noe bedre forhold for plantevekst.

4.2 Beskrivelse av artsmangfold, vegetasjonstyper og naturtyper

4.2.1 Området rundt eiendom 78/4 i Hadsel kommune

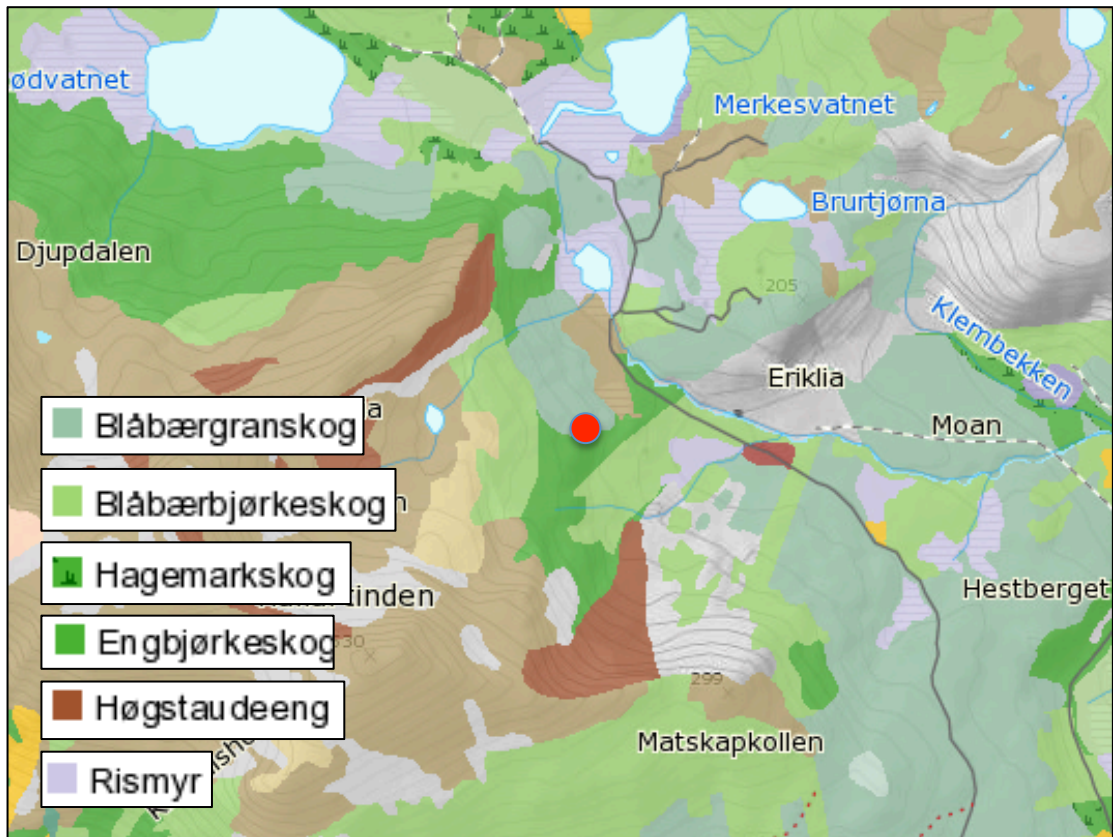
Undersøkelsesområdet i Hadsel er preget av mange og tette granplantefelt og av at granen sprer seg selv i områdene mellom plantefeltene (se figur 6). Store deler av området har tidligere vært sterkt beitet, men er nå under gjengroing grunnet lavt beitepress, med resulterende innslag av tette bjørkekratt. Dette gjelder også omsøkte felt 1, der det tidligere åpne skogsbeitet er preget av mange granplanter i nedre del og tett bjørkekratt i øvre del. Vi vurderer derfor at omsøkte felt er uten verdi som naturtype.

Figur 6. Flyfoto av undersøkelsesområdet ved eiendom 78/4 i Hadsel kommune, med omsøkt plantefelt.

Heller ikke i resten av undersøkelsesområdet ble det påvist tilstrekkelig verdifulle naturtyper til at de fortjente egen avgrensning. Dette skyldes i hovedsak den store tettheten av etablerte granplantefelt og graden av gjengroing med bjørkekratt og spredning av gran.

Figur 7. Vegetasjonskart (Skog og landskaps metode, registrering i 1995-1997) over området rundt eiendom 78/4 i Hadsel kommune. Lokalisering av omsøkt plantefelt er markert med rød prikk. Kilde: <http://kilden.skogoglandskap.no/map/kilden/index.jsp>, kartlag "Vegetasjon".

Figur 8. Parti fra området rundt eiendom 78/4 i Hadsel kommune. a) Nylig hogst av fattig bjørkeskog (omsøkt plantefelt). b) Etablert, tett granplantefelt (ovenfor omsøkt plantefelt). c-d) Naturbeitemark under gjengroing (tidligere "høgstaudeeng" sør for bekken nedenfor Eriklia, jf vegetasjonskart i figur 7). e) Gammel hagemarkskog ned mot Rødvatnet, med innslag av gran (utenfor undersøkelsesområdet). f) Etablert granplantefelt sør for Rødvatnet. Fotos: Christina Wegener

Enkelte steder ses likevel spor av det tidligere åpne kulturlandskapet som har preget hele området tidligere. Den sørvendte Eriklia sørøst for de etablerte plantefeltene ble

kun underøkt ved visuell inspeksjon med kikkert, og kan inneholde kulturlandskapsarter og kvaliteter som vil kunne restaureres. Dette området ble ikke kartlagt i Skog og landskaps undersøkelse på 90-tallet. Det vokser en del eier i den bratte lia, som fortsatt holdes åpen ved beiting og ras.

Av vegetasjonskartet fra Skog og landskaps registreringer i 1995-1997 (figur 7) ses at området allerede den gang hadde store felt med blåbærgranskog, og at også deler av bjørkeskogen var fattig. Små arealer hadde imidlertid hagemarkskog og høgstaudeeng, preg av dette er også til en viss grad synlig i dag, skjønt under kraftig gjengroing (se figur 8 c-d). Det er fortsatt beitende sau i området, men ikke nok til å opprettholde kulturlandskapet.

Kulturlandskapskvalitetene ser ut til å kunne være noe større i partier utenfor undersøkelsesområdet, der det finnes litt større områder uten granplantefelt og der beitepreget er tydeligere, og gjengroingen ikke har kommet så langt. Blant annet har partier langs veien oppover mot Rødvatnet fortsatt et visst beitepreg.

Det finnes rester av naturbeitemark/hagemark flere steder, både i den østvendt bratte lia ovenfor granplantefeltene (med mye sauer under befaring), ned mot bekken sør for Erikliå (tidligere kartlagt som høgstaudeeng, se figur 7 og 8), og i området nærmest Rødvannets sørøstre bredd. Disse områdene er imidlertid små og relativt artsfattige, og får derfor ikke verdi som naturtypelokaliteter.

Omsøkte plantefelt 2 ligger inntil tett granskog og har selv nylig vært hogd. Skogbunnen er fattig og området har ingen verdi som naturtypelokalitet.

4.2.2 Området rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune

Et areal lengst sør i undersøkelsesområdet i Sortland er fremdeles preget av intensivt beite, her skiller et piggtrådgjerde det mest intensivt beita området (sæbeite, se figur 9 a og b) fra resten av området (se figur 9 c-f).

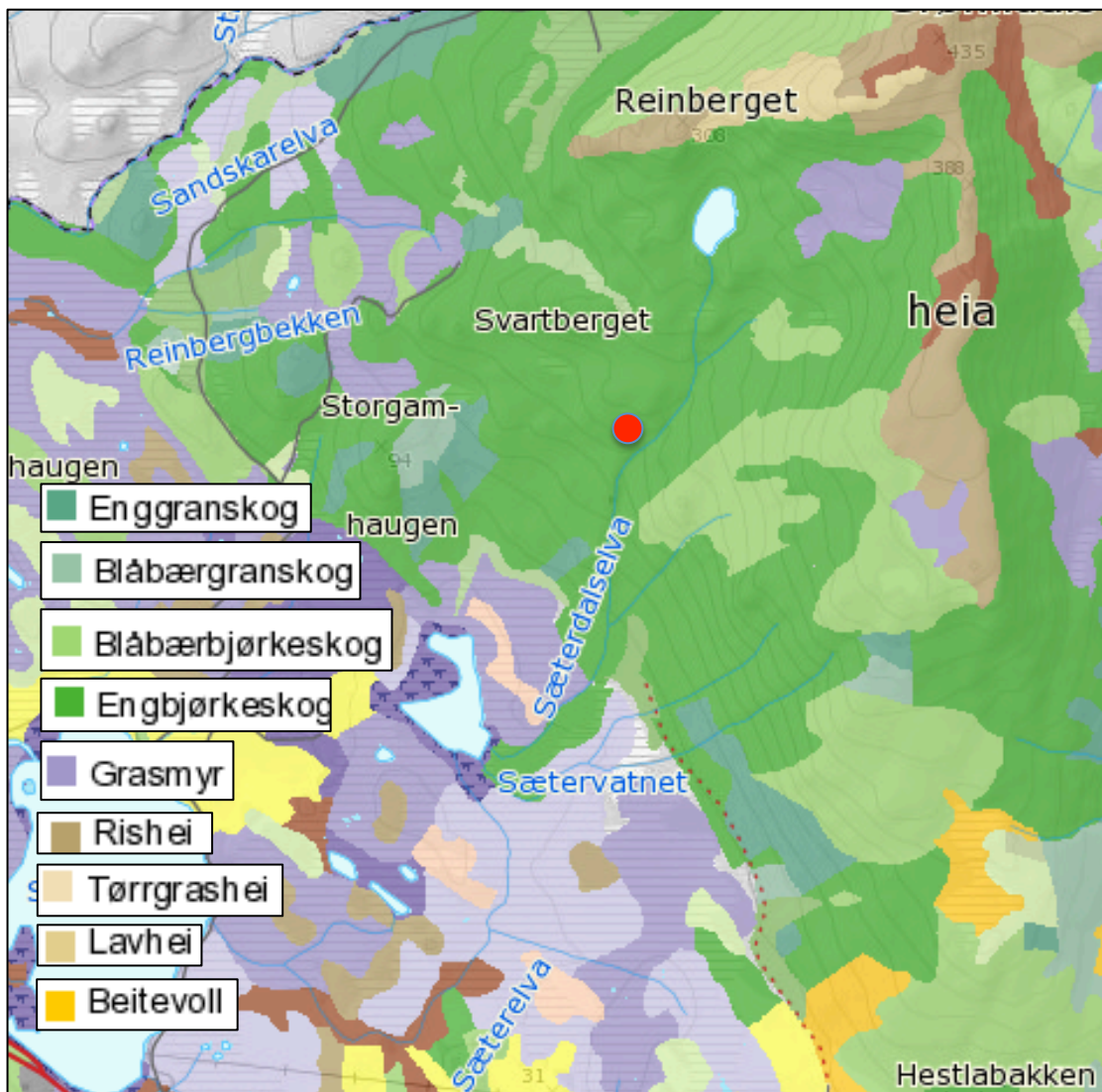
Figur 9. Parti fra området rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune. a Piggtrådgjerde som skiller et intensivt beita område i sør fra resten. b Sæbeite sør for piggtrådgjerdet. c Beitepreget åpen bjørkeskog med vårgroen strutseveng. d Utsikt fra beite med kumøkk, tett ved omsøkte plantefelt. e Omsøkt plantefelt, der bjørka er hogd ut. f Ny vei forbi omsøkt plantefelt. Fotos: Christina Wegener

De nordligste delene av undersøkelsesområdet er i dag preget av tette granplantefelt og av skogsveier. Storparten av området har likevel fortsatt et åpent beiteskogspreget, selv om granplanter står i klynger innimellom mange steder.

Bjørkeskogen i undersøkelsesområdet er for det meste lågurt- eller høgstaudebjørkeskog med et tydelig preg av tidligere tiders mer intensive beiting: ”parkskog” med stor avstand mellom velvoksne bjørketrær. Skogbunnen er preget av litt næringskrevende arter som skogstorkenebb, hengeving, teiebær, strutseving, og stedvis med dominans av gress (engkvein, gulaks, sølvbunke).

I 1996 ble mesteparten av undersøkelsesområdet rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune kartlagt som vegetasjonstypen engbjørkeskog (se figur 10).

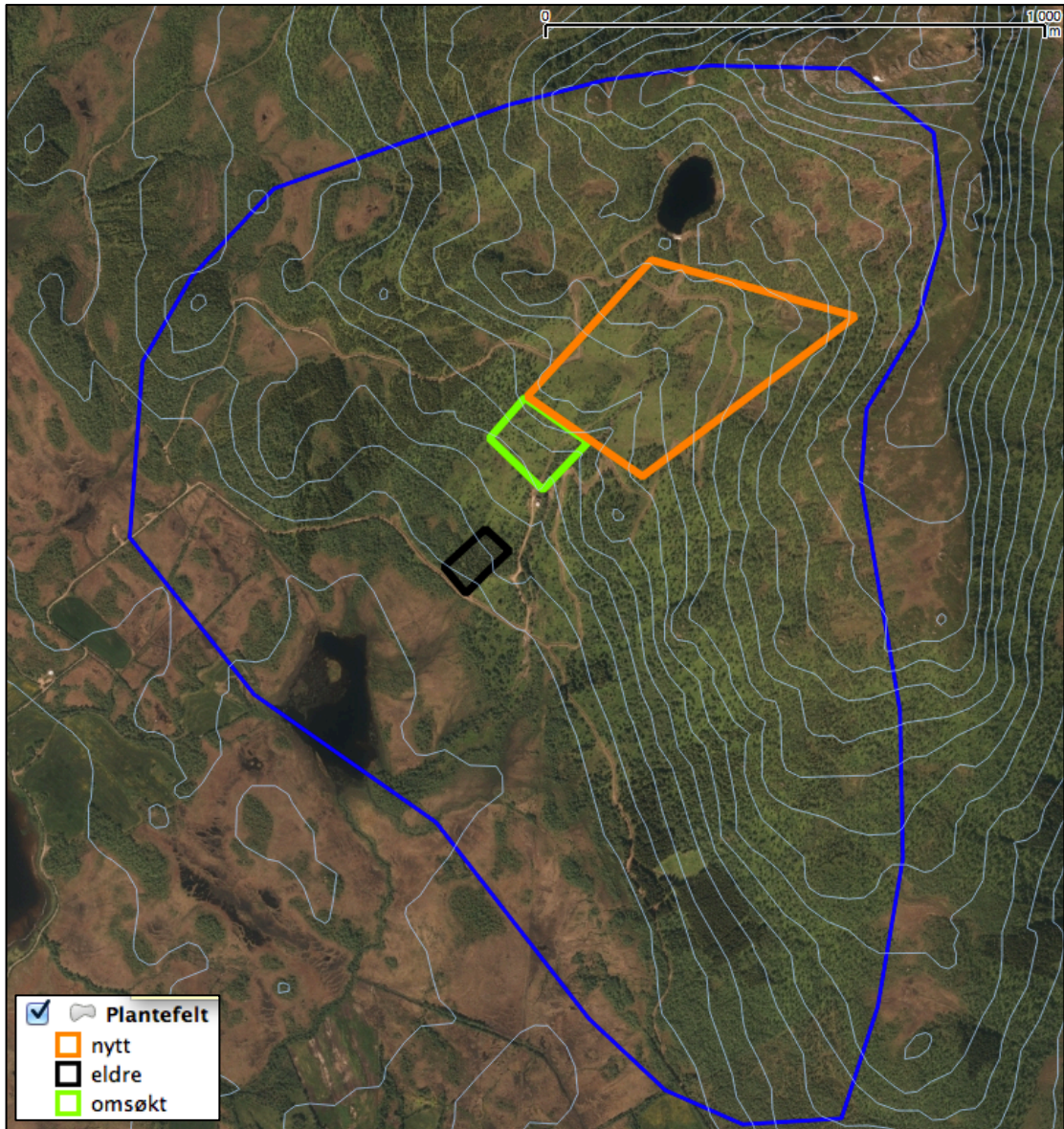

Figur 10. Vegetasjonskart (Skog og landskaps metode, registrering i 1995-1997) over området rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune. Lokalisering av omsøkt plantefelt er markert med rød prikk. Kilde: <http://kilden.skogoglandskap.no/map/kilden/index.jsp>, kartlag "Vegetasjon".

Omsøkte plantefelt ligger i et landskap med navn som kan assosieres med tidligere tiders drift: Sæterdalselva, Sætervatnet. Imidlertid oppgir grunneier at det her ikke har vært noen seter. Området og vegetasjonen rundt omsøkte plantefelt er likevel preget av beite, og det var blant annet kumøkk på stedet (se figur 9 d).

Nedenfor omsøkte plantefelt var det ifølge grunneier tidligere en knaus, som tidlig på 2000-tallet ble sprengt bort for å gi plass til Frøskeland vannverks renseanlegg med tilhørende rørgate. Det har nylig blitt laget en vei som skjærer tvers gjennom området i nedkant av omsøkte plantefelt (se figur 9 f). Også ellers i området er det mye veier.

Ovenfor omsøkte plantefelt ligger et areal som nylig er tilplantet med gran. I dette arealet er bjørketrærne hogd ned, trolig for å gi plass til granplanting, slik at det nå fremstår som eng, men med dominans av samme arter som i skogen ellers (for kartavgrensning på flyfoto, se figur 11).

Figur 10. Flyfoto av undersøkelsesområdet ved eiendom 39/55 i Sortland kommune, med inntegning av etablerte og omsøkte plantefelt som finnes på eiendommen.

Figur 11. Partier fra undersøkelsesområdet rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune. a Beiteprega område ved vannverkets renseanlegg og rørgate nedenfor omsøkte plantefelt. b Gammel beiteskog med gjerde mot mer intensivt beitet område sør i undersøkelsesområdet. Fotos: Christina Wegener

I henhold til utkast til nye faktaark for DN håndbok 13 er det derfor avgrenset og verdisatt en naturtypelokalitet for beiteskog med verdi B (regionalt viktig) som også omsøkte plantefelt inkludert i. Verdien er særlig knyttet til landskapet, da dette er en viktig lokalitet for å forstå landskapets historie. Eldre boreal lauvskog er også en naturtypekategori som kan passe for deler av undersøkelsesområdet, men kulturlandskapspreget er det som gir omsøkte plantefelt verdi.

Se for øvrig kapittel 6 for en nærmere beskrivelse av den avgrensede lokaliteten.

4.3 Rødlistede arter

Ingen rødlistede arter ble påvist i de to undersøkelsesområdene. Siden begge områder har vært langvarig og til dels sterkt beitet kan det være potensial for beitemarkssopp, som er en gruppe med mange rødlistede og sjeldne arter. Det var imidlertid for tidlig på sesongen til at det ble funnet beitemarkssopp. Potensialet er størst i området i Sortland, der det er avgrenset en naturtypelokalitet med beiteskog, men det kan også være potensial på enkelte steder i området i Hadsel.

4.4 Verdikart

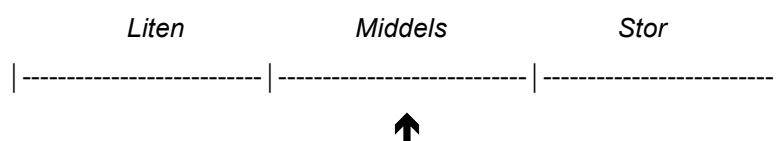
Verdikartet (figur 12) viser området som er avgrenset som verdifull naturtypelokalitet med beiteskog. I resten av undersøkelsesområdet i Sortland, og i undersøkelsesområdet i Hadsel, er det ikke dokumentert spesielle naturtypeverdier knyttet til skogen.

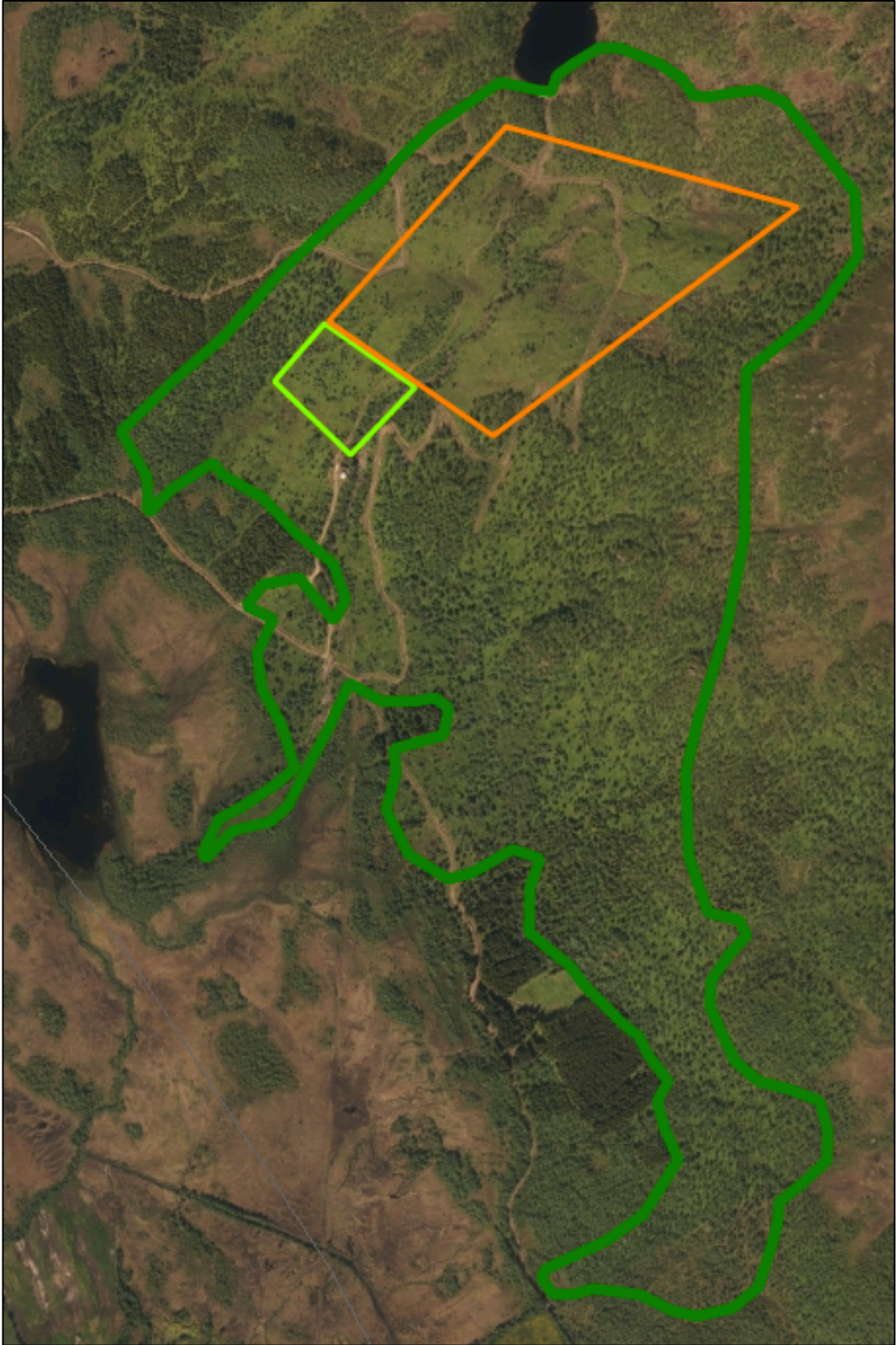
Vi har ikke inkludert etablerte eldre granplantefelt i avgrensningen, men det nye plantefeltet i overkant av omsøkte, pluss omsøkte plantefelt, er inkludert i området. Disse hører naturlig sammen med resten, selv om bjørka er hogd ut og det nylig er plantet gran.

Områder som er tilplantet med gran vil likevel raskt miste verdi dersom det ikke gjøres tiltak for tilbakeføring. Den framtidige verdien av naturtypelokaliteten avhenger av skjøtsel og hevd.

4.5 Oppsummering verdier

Forekomst av beiteskog med verdi B gir middels verdi for dette arealet i Sortland (se figur 12). Resten av undersøkelsesområdene vurderes å ha liten verdi for naturmangfoldet.

Figur 12. Flyfoto over området rundt eiendom 39/55 i Sortland kommune, med avgrensning av en verdifull naturtypelokalitet for beiteskog (grønn strek), som inkluderer både nyetablerte (oransje strek) og omsøkte (limegrønn strek) plantefelt med lutzgran.

5 VURDERING AV OMFANG OG KONSEKVENNS

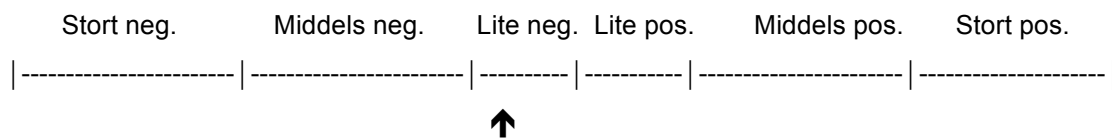
5.1 Tiltak på eiendom 78/4 i Hadsel kommune

5.1.1 Omfang

Undersøkelsesområdet regnes her som ”influensområdet” for tiltaket, og omfanget er her vurdert for naturmangfoldet i undersøkelsesområdet som helhet.

Omsøkte plantefelt 2 er lite og lokalisert i et område der det er tett med andre plantefelt. Plantefelt 1 er større, men ligger innimellom to andre tette plantefelt. Det strekker seg opp i et område som fortsatt beites mye av sau, og vil derfor redusere arealet av et område som har vært langvarig beitet og der det kan være potensiale for beitemarkssopp. Imidlertid er det tett bjørkekratt i øvre deler av omsøkte felt, og gran har allerede spredd seg inn i feltet, så dersom tiltaket ikke blir gjennomført er det likevel sannsynlig at omsøkte felt er tapt som beiteområde.

Vi vurderer derfor at omfanget av tiltaket vil være lite negativt.

5.1.2 Konsekvens

Tiltak med lite negativt omfang for et område med liten verdi for naturmangfoldet gir liten negativ konsekvens (-) (jevnfør konsekvensvifta figur 4).

5.1.3 Mulige avbøtende tiltak

Et avbøtende tiltak for naturmangfoldet i undersøkelsesområdet som helhet vil være å sørge for å fjerne gran som har spredd seg ut av plantefeltene, rydde bort kratt og opprettholde et godt beitetrykk av flere husdyrarter i områdene rundt plantefeltene.

5.2 Tiltak på eiendom 39/55 i Sortland kommune

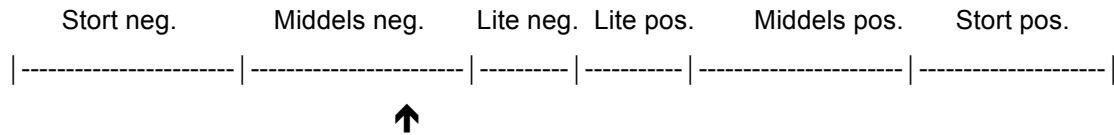
5.2.1 Omfang

Undersøkelsesområdet regnes som ”influensområde” for tiltaket, og omfanget er her vurdert for naturmangfoldet i undersøkelsesområdet som helhet.

Omsøkte plantefelt er lite sammenlignet med det nyetablerte plantefeltet ovenfor, og representerer i seg selv en ubetydelig arealreduksjon (ca 20 dekar av totalt 833 dekar, det vil si < 2,5% av totalarealet) for det verdifulle naturtypeområdet som finnes i undersøkelsesområdet.

Kulturlandskapet rundt Sæterdalselva, samt stedsnavnene her, vitner om langvarig beite. Granplantefelt vil endre landskapet, og vil sammen med feltet ovenfor bidra til å splitte opp det til nå sammenhengende, store beiteskogsområdet, med medfølgende tap av biologisk mangfold. Over tid vil grana spre seg inn i de omkringliggende områdene dersom den ikke hindres.

Omfanget av tiltaket vurderes derfor å være middels negativt.

5.2.2 *Konsekvens*

Tiltak med middels negativt omfang for et naturtypeområde med middels verdi gir middels negativ konsekvens (--) (jvnfør konsekvensvifta figur 4).

5.2.3 *Mulige avbøtende tiltak*

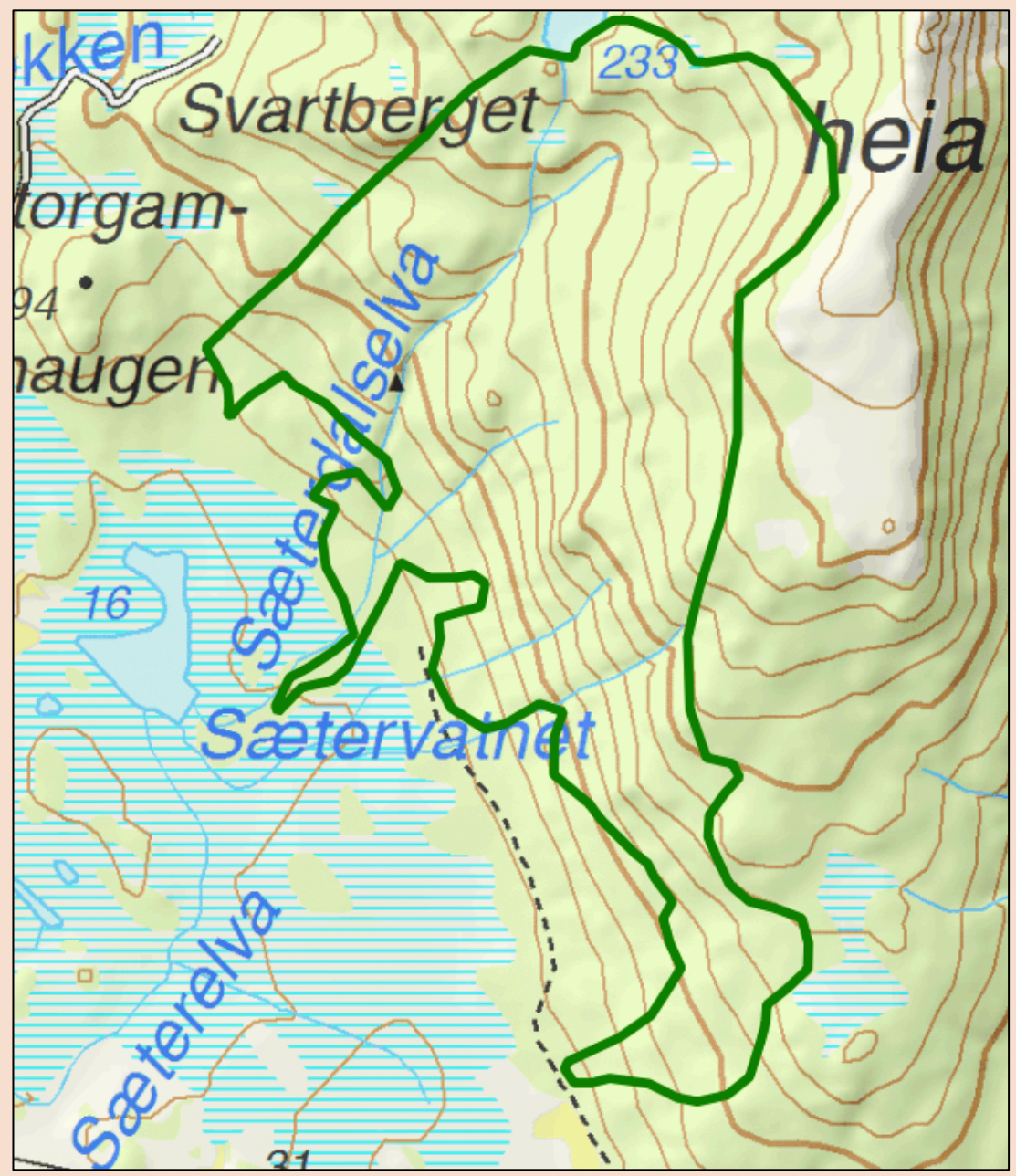
Et avbøtende tiltak for naturmangfoldet i undersøkelsesområdet som helhet vil være å sørge for å fjerne gran som har spredd seg ut av plantefeltene, rydde bort kratt og opprettholde et godt beitetrykk av flere husdyrarter i områdene rundt plantefeltene.

6 FAKTA-ARK TIL NATURBASE

6.1 Lokaltet Sæterdalselva

Naturtype (%):	D06 – Beiteskog
Utforming:	D0605 – Skogsbeite i gamle boreale lauvskoger
Utforming:	D0606 – Fjellbjørkeskoger med høgstaude/lågurter
Areal:	830 daa
Verdi:	B
Undersøkt dato:	16. juni 2014

Innledning

I forbindelse med søknad om utplanting av lutzgran ble et område i Sortland kommune undersøkt med hensyn på verdifulle naturtyper og rødlista plantearter. Feltarbeidet ble utført 16. juni 2014 av Christina Wegener, Ecofact Nord. Oppdragsgiver var Fylkesmannen i Nordland.

Beliggenhet, avgrensing og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger nord for Frøskeland på Langøya, og består av en sørvestvendt skogsli som avgrenses av flate myrpartier i vest (ca 20 m oh) og fjellhei (2-300 m oh) i øst. I nord grenser den mot et område der yngre skog veksler med granplantefelt og myrpartier, i sør er grensen trukket mot fattigere skogtyper nær grensen til undersøkelsesområdet. Da beitetrykket synes å være sterkest i sør er det mulig at noe mer skulle vært inkludert her, men dette er ikke undersøkt.

Store deler av eiendom 39/55 er under tvil inkludert i naturtypeavgrensningen selv om kvalitetene her er lavere på grunn av hogst av bjørkeskogen og nylig tilplanting med gran. Dersom denne delen av området skal beholde sin naturtypestatus må granen fjernes og området restaureres og holdes i hevd ved krattrydding og beite.

Gjerde mellom to skogsbeiter langs gammel vei. Legg merke til at grana har "skjørtkanter", det vil si greiner som går helt ned til bakken, noe som er typisk i beiteskog. Foto: Christina Wegener

*Flere steder har skogen åpne partier, "glenner", som er hardt beitet av sau og har tydelig engpreg.
Foto: Christina Wegener*

Berggrunnen består av amfibolitt, hornblendegneis, glimmergneis, stedvis migmatittisk, og løsmassene er dannet på stedet fra fysisk eller kjemisk forvitring av berggrunnen. Denne berggrunnen med tilhørende løsmasser kan stedvis gi grunnlag for middels baserik jord. Topografiske forhold med sørvestvendte lier gir gode lokalklimatiske forhold for jorddannelse og plantevekst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Beiteskog med dominans av bjørk. Skogkledd utmarksområde som brukes til ekstensivt beite for husdyr, med lang beitekontinuitet og fortsatt nokså stort dyretall av sau og storfe. Inkluderer mindre områder (glenner) med naturbeitemark, hei og mosaikk mellom mer og mindre beita områder. Vegetasjonstypene veksler mellom rikere typer (svak lågurt/lågurt/storbregne/høgstaude-vegetasjon avhengig av fuktighetsforhold og kalkinnhold) med arter som teiebær, skogstorkenebb, hengeving og strutseving, og mindre, fattigere partier med blåbærlyng. I rike partier inngår storkransemose i bunnsjiktet. Stedvis er det et tydelig eng/hagemarkspreg med tette gressmatter. Innslag av gran med "skjørtekanter" (greiner som blir lenger ned mot bakken), noe som er typisk i beiteskog.

Artsmangfold

Ingen sjeldne eller rødlistede arter ble påvist, men det er potensiale for beitemarksopp og sjeldne arter knyttet til skogsbeiter.

Bruk, tilstand og påvirkning

Nordre del av området, særlig på eiendom 39/55, er preget av nylig hogst og nylig granplanting. Det finnes granplanter spredt i hele området, men eldre granplantefelt er søkt ekskludert fra avgrensningen. Nye og gamle veier går gjennom området.

Utsikt til Sætervannet med omkringliggende myrer og et kulturlandskap preget av hogst, gjengroing og granplantefelt. Foto: Christina Wegener

Fremmede arter

Det finnes en del gran i området, mest innplanta lutzgran (krysning mellom sitkagran og hvitgran som danner fertile hybrider og overgangsformer) og norsk gran.

Del av helhetlig landskap

Området har lenge vært utnyttet til utmarksbeite, noe landskap og lokale navn vitner om. Utmarksbeite har vært viktig for å overleve langs kysten helt opp i nyere tid.

Skjøtsel og hensyn

Hevd bør opprettholdes gjennom krattrydding og beite, små granplanter bør fjernes.

Verdivurdering

Lokaliteten er stor (833 daa), og har kontinuitet i beitet med både sau- og storfebeite. Mesteparten av området er middels kalkrikt, med middels utvikla mosaikkstruktur og forekomst av enkelte gamle trær og busker, blanding av yngre og eldre skog og inkluderer hogstflater. Middels verdi oppnådd for fire parametre gir middels verdi.

7 KILDER

Miljødirektoratet 2014 *Utkast til nye faktaark til DN-håndbok 13: Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold*. Upublisert revisjon av 2. utgave 2006, oppdatert 2007, Direktoratet for naturforvaltning, Trondheim.

Fremstad E 1997 *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad E & Moen A (red.) 2001 *Truete vegetasjonstyper i Norge*. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Halvorsen R, Andersen T, Blom HH, Elvebakk A, Elven R, Erikstad L, Gaarder G, Moen A, Mortensen PB, Norderhaug A, Nygaard K, Thorsnes T & Ødegaard F 2009. *Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0*. www.artsdatabanken.no

Larsson J og Rekdal Y 1997 *Veiledning i vegetasjonskartlegging M 1:50 000*. Norsk institutt for jord og skogkartlegging, Ås.

Lindgaard A og Henriksen S (red.) 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.

Rekdal Y, Bjørklund P og Angeloff M 1999 *Vegetasjon og beite i Hadsel kommune*. NIJOS 3/99, 80 s.

Vegdirektoratet 2014 (faglig innhold 2006) *Konsekvensanalyser*. Håndbok V712 www.vegvesen.no